

Coperta I: Bărbat ainu
Clapa I: Octavian Simu
Clapa IV: Steagul poporului ainu
Coperta IV: Femeie ainu

ISBN 978-973-642-436-6

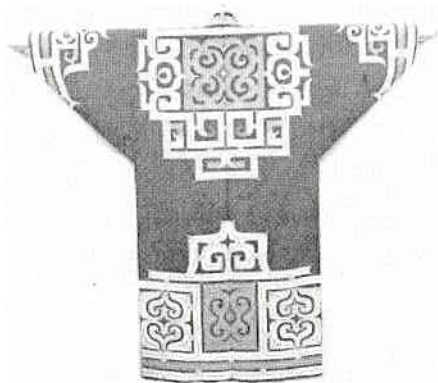
© Toate drepturile sunt rezervate Editurii Saeculum I.O.

OCTAVIAN SIMU

**Misterioasa populație
AINU
din Japonia**

Editura SAECULUM I.O.
București – 2019

Kimono *ainu*

Cuprins

Cuvânt înainte	7
I. Originile etniei <i>ainu</i> . Aspecte genetice și antropologice .	13
II. Repere istorice	31
III. Viața socială. Modul de trai	71
IV. Religie, credințe, superstiții, mitologie.	119
V. Artă, artizanat, exprimare culturală	147
VI. Etnia <i>ainu</i> astăzi	167
VII. Cronologii	185
Bibliografie selectivă	187

Grup *ainu*

I. Originile etniei *ainu*. Aspecte genetice și antropologice

De foarte multă vreme, dar abia după primele contacte din secolul al XIX-lea, și mai ales în ultimii o sută de ani, europenii și-au dorit să cunoască în mod direct populația *ainu* răspândită într-o arie geografică ce cuprindea nord-estul Siberiei, peninsula Kamciatka (partea ei meridională), insula Sahalin (Karafuto, în limba japoneză), arhipelagul Kurilelor (în japoneză, Chishima, cu insulele sudice Kunashui, Etorofu, Shikotan și Uruppu) și arhipelagul nipon.

Oamenii *ainu*-ii au stârnit curiozitatea occidentalilor sesizând deosebirile existente din multe puncte de vedere între aceștia și restul populațiilor învecinate. Pe de o parte, etnia minoritară în Japonia a ainuilor, cu trăsături antropomorfe apropiate de cele ale rasei albe (caucaziene), de cealaltă parte extrem-orientalii majoritari, cu trăsături mongoloide. La acest aspect definitoriu pentru *ainu* vom reveni mai jos. Cea mai frapantă deosebire, înregistrată de vizitatorii occidentali (navigatori, negustori, misionari creștini etc.) ai Japoniei din secolul al XVIII-lea și al XIX-lea, era între populația niponă a arhipelagului și cea mult mai restrânsă numeric a populației *ainu* care mai trăia în nordul insulei principale Honshū și mai cu seamă în insula nordică Ezo (Yezo, Ezogashima, Ezochi), denumită mai târziu Hokkaidō, după ce a fost anexată imperiului japonez.

Populația *ainu* se înfățișă, de fapt, ca un fel de enclavă etnică de rasă albă aflată în mijlocul unui ocean mongoloid, de așa zisă “rasă galbenă”. Curiozitatea de început a occidentalilor s-a transformat în mod firesc în dorința de a cerceta și stabili cum se explică o realitate ce apărea ca o anomalie biologică. Cercetători ai diferitelor domenii, etnografi, antropologi, arheologi, biologi, mitologi și istorici, oameni de cultură și de artă, au căutat mereu, cu hărnicie, explicații, argumente, probe care să deslușească de unde au apărut acei *ainu*, de când populează ei teritoriile menționate și, în ultimă instanță, care le-ar fi originea reală, acceptabilă din punct de vedere științific. Practic, etnicii *ainu* au devenit, în ochii cercetătorilor, niște ființe *misterioase*, misterul lor fiind legat mai întâi de origine, iar mai apoi de înfățișarea lor fizică, de limba vorbită, comportament, obiceiuri, credințe religioase, tradiții etc.

Mai interesant rămâne însă faptul că deși populația *ainu* este pomenită, e adevărat, sub o altă denumire, în celebra cronică istorico-mitologică niponă *Kojiki* (din anul 712), japonezii nu au fost propriu zis interesați să știe cine sunt aceștia, de unde au venit pe acele meleaguri, de când se află ei acolo. Japonezii s-au mulțumit să-i eticheteze drept niște “barbari” sălbatici, agresivi, violenți, rudimentari, necivilizați și și-au fixat, ca obiectiv, fie lichidarea, fie măcar îndepărtarea lor din teritoriile pe care le stăpâneau împăratul nipon, mai ales insula Honshū și câmpia Yamato. Așa cum vom vedea mai departe, scenariul japonezilor și scopul lor s-au împlinit în cele din urmă. *Ainu* au fost împinși mereu spre nord, aceștia s-au refugiat în marea insulă Ezo (Hokkaidō) unde, mai apoi, mai târziu, au debarcat și japonezii care au devenit astfel, în final, stăpâni și acolo.

Facem precizarea că în continuare, analizându-i, ne vom referi mereu doar la felul cum arătau *ainu* în anii 1800. Unele

descrieri semnificative ne-au rămas nu numai de la europeni, ci și de la japonezi. În linii mari, înfățișarea lor se aseamăna, în mod ciudat, cu a aborigenilor australieni, cu singura deosebire că pielea lor era mai arămie. Bărbații erau bărboși, cu mustăți ample, cu părul de pe cap crescut mult și în neorânduială. Pilozitatea bărbaților, abundentă, era vizibilă și pe membrele corpului, de unde și denumirea lor de “popor păros” (*mishibase*, în limba japoneză). Explicația, după unii, a pilozității excesive, fantezistă desigur, ținea de legendă, de mitologie. Ea s-ar fi datorat faptului că strămoșul *ainu*ilor a fost ursul.

Imaginea *ainu*ilor de odinioară sugera murdărie trupească. Nici femeile nu arătau mai îngrijite, în plus, la ele frapa tatuajul feței, îndeosebi cel din jurul gurii și de pe antebrațe. Întregul aspect al *ainu*ilor contrasta vizibil cu al japonezilor. Aborigenii, pe lângă pilozitatea abundentă amintită, erau ceva mai înalți și aveau arcadele orbitale mai pronunțate.

Ainu din zilele noastre, ne referim la cei care își recunosc descendența pură, autentică, din părinți *ainu*, sunt în număr restrâns, în jur de 20-25.000 de persoane în Hokkaidō și se prezintă cu totul altfel decât cei din trecut datorită efectului civilizator, stăruitor, al japonezilor, exercitat asupra felului lor de trai. Cum se va vedea, inevitabil, în timp s-a petrecut și metisajul între japonezi și *ainu*, ceea ce a schimbat și mai mult imaginea foștilor aborigeni. Mulți dintre metiși își ascund în prezent originea reală din dorința de a evita o posibilă discriminare în existența lor socială din Japonia.

*

Tentația de a deslega “misterul” originii *ainu*ilor i-a încercat pe mulți autori posesori de “competențe” diferite, unele savante, altele fanteziste. Nu este locul aici să ne ocupăm de autorii de ficțiuni pseudo-științifice care i-au considerat pe *ainu*

niste extraterestre esuați pe planeta noastră. Se aducea ca probă structura grupelor sangvine, pretinzându-se că *ainu* ar avea o alcătuire mult diferită a acestora sau chiar necunoscută față de restul oamenilor de pe pământ. Laboratoarele profesioniste au infirmat cu ușurință spusele acelor scriitori. Alți vizionari au găsit în insula Hokkaidō, în valea râului Saru, o arie unde, în trecutul îndepărtat, ar fi căzut și explodat, una sau mai multe nave cosmice conduse de extraterestri. Acolo ar fi luat naștere un mare și puternic incendiu generator de temperaturi capabile să vitrifice platoul stâncos, creând astfel o formă circulară lucioasă tocmai bună ca argument în favoarea teoriei lor.

În privința celorlalte ipoteze, privitoare la originea populației *ainu*, elaborate cu bună credință, unele cu justificări plauzibile, trebuie spus că ele sunt multe la număr și că se datorează unor personalități recunoscute prin probitatea lor intelectuală sau științifică.

Nici una din aceste teorii, însă, nu este pe deplin satisfăcătoare, așa încât chiar și în zilele noastre originea *ainu*-ilor a rămas incertă iar "misterul" ei nu s-a lămurit.

Într-o prezentare rezumativă, originea omului *ainu* ar fi cea indo-europeană sau, situată, ca proveniență, în Asia Centrală, ori în Asia de sud. Nu a lipsit nici convingerea unor cercetători că originea își are ca punct de plecare Polinezia sau continentul australian.

Toate aceste ipoteze cvazi-științifice care se referă la un timp revolut, situat cu multe milenii în trecut, le vom trece în revistă în continuare. Ne vom mulțumi să menționăm, desigur, doar ceea ce este esențial în argumentația lor, fără să ne aventurăm în expuneri extinse, preocupante poate pentru o lume mai iscoditoare.

Misionarii creștini din veacul al XIX-lea ce au poposit și au locuit mai multă vreme printre băștinașii din insula Hokkaidō (Ezo, pe atunci), au trebuit să se mulțumească doar cu relatări orale despre trecutul mitologic al ainuilor întrucât aceștia, necunoscând scrisul, nu posedau nici un fel de document cu însemnări care să se poată citi sau descifra. Este limpede că mitologia nu putea furniza decât relatări imaginare despre zeități, eroi, întemeietori și evenimente neverificabile.

Înfățișarea hirsută, pielea mai deschisă la culoare decât a japonezilor, lipsa pliului ocular de tip mongoloid, i-a îndemnat pe unii autori, mai ales germani, să atribuie ca loc de origine a ainuilor spațiul destul de vag delimitat ocupat de indo-europeni. *Ainu* ar fi fost membrii unei îndepărtate și pierdute rase cauziene ce provenea probabil dintr-o populație neolitică seminomadă, migrată din Transbaikal în timpul Pleistocenului târziu. O parte din acea populație ar fi migrat din aproape în aproape, în mii de ani, până când a ajuns în locurile în care urmașii lor trăiesc astăzi. "Călătoria" aceea se presupune a fi fost favorizată sau ușurată de conjunctura climaterică a epocilor de odinioară. E suficient să spunem, de pildă, că între continentul asiatic și ceea ce azi înseamnă arhipelagul Kurilelor și Sahalinul, trecerea era lesnicioasă, fie pentru că exista o legătură terestră între ele, fie o continuitate periodică oferită de puntea de gheață formată în epoca unei glaciațiuni. După unii autori, *ainu* au izbutit să imigreze în insulele nipone înainte de creșterea apelor din mări și oceane, cam pe la anul 10.000 î.Hr., adică la începutul Holocenului.

Ipoteza aceasta a originii europene (cauziene) a ainuilor a fost formulată de Erwin E. Baelz (1849-1913), un antropolog cunoscut în epoca lui, și susținută mai apoi de George Montandon (1879-1944). Argumentele lor se bazau desigur pe fizionomia

ainuilor. G. Montandon a mai sugerat că ar fi posibilă o apropiere sau chiar o legătură directă între ceremoniile consacrate ursului din vremea străveche a Paleoliticului european și cultul ursului (ceremonia *Yomante*) al ainuilor de până mai ieri.

Nu a lipsit nici teoria cumva asemănătoare care sugera ca originea ainuilor aria situată geografic în perimetrul carpato-danubian.

Proveniența ipotetică din Asia de sud-est a populației *ainu* pare mai verosimilă decât cea menționată mai sus. Într-adevăr, între *ainu* și descendenții populației sud-est asiatice, mai ales ai Indoneziei, există similitudini culturale (artă, religie) și de limbaj, precum și asemănări în privința îmbrăcămînții, culturii materiale și a artizanatului. Până și casele tradiționale ale ainuilor, înălțate pe piloni, având acoperișul din material vegetal (paie, stuf), se apropie, ca alcătuire, de al vechilor proto-malaezieni din sud-estul asiatic, așa cum a observat geograful Jean Deluést. De aici s-ar putea trage concluzia că cele două populații ar avea o origine comună. Se sugerează, așadar, că din acea sursă omenească, încă din neolitic (perioada *Jōmon*), o parte ar fi migrat din zona indo-malaeziană spre arhipelagul nipon. Autorul acestei teze, așa zis “meridionale”, Louis Vivien de Saint Martin (1802-1897), susținut de Lev Y. Sterberg (1861-1927), vorbește de fapt despre populația australoidă sau proto-australoidă a zonei.

Unii savanți au avansat ideea că populația *ainu*, ca grupare omenească preistorică, ar fi înrudită cu aborigenii din Australia, aducând în sprijinul lor, ca argument, analizele moderne recente de tip genetic. Într-adevăr, osemintele din Japonia care datează din perioada *Jōmon* (cam de pe la anul 10.000 î.Hr.), au o ușoară asemănare cu cele ale populațiilor din Australia și Noua Guinee. Adept al acestei variante s-a arătat și japonezul Matsumura, autorul unor cercetări stomatologice comparative făcute, pe de

o parte, între oamenii perioadei *Jōmon*, sau chiar și mai vechi (de acum 14.000 de ani) și, pe de altă parte, australieni și neo-zeelandezi. Acestora li s-ar fi adăugat un flux uman important provenit din continentul african, migrat între timp spre India, mai apoi până în Taiwan-ul de astăzi, arhipelagul Ryū Kyū și, în cele din urmă, în insulele nipone Kyūshū și Honshū.

Interesantă rămâne și teoria poloneză cu privire la originea ainuilor. În ea se vorbește despre descendența lor din populațiile mongoloide din nord-estul asiatic și se bazează pe o oarecare asemănare fizică și similitudine de limbaj. Unele studii asupra ADN-urilor făcute la descendenții populației proto-mongoloide din neoliticul japonez (*Jōmon*), par a întări această ipoteză. Săpăturile arheologice arată că populația culturii *Jōmon* ar fi parcurs un început de trai sedentar, obișnuită de fapt să vâneze, să pescuiască și să se hrănească din culesul plantelor comestibile care creșteau spontan. Acei oameni preistorici au fost și creatorii interesantei poterii decorate cu motive cordate.

În sprijinul provenienței mongoloide a ainuilor vine și aspectul amprentelor lor palmare, cu totul deosebite de al caucazienilor. S-a apreciat că aproximativ unul din opt *ainu* de astăzi au trăsături genetice comune cu ale mongolilor și rușilor din îndepărtatul nord-est asiatic. Realitatea acestei situații pare a se datora mai degrabă unor metisaje și situații matrimoniale repetate între localnicii siberieni și etnicii *ainu* cu care aveau inevitabile contacte.

Potrivit datelor de mai sus există și teoria că acei *ainu* ar fi venit în arhipelagul japonez din nordul Asiei, din Rusia, Siberia și Mongolia, încă înainte de perioada *Jōmon*.

Mai puțin sau deloc convingătoare rămân alte ipoteze imaginate despre originea ainuilor. Așa, de pildă, s-a arătat că unele teste ADN evidențiază relația dintre *ainu* și populațiile

din Tibet sau din insulele Andaman din Oceanul Indian. La fel de puțin credibilă este ideea japonezului Kindaichi, de prin anii 50 ai secolului trecut, care susținea că *ainu* ar fi venit în Japonia din continentul America de Nord, trecând prin insulele Aleutine și strâmtoarea Bering. Alții au găsit câteva apropieri lingvistice între *ainu* și cei ai grupului de vorbitori de limbi altaice, de turcă, mongolă sau amerindiană.

Multitudinea ipotezelor și teoriilor referitoare la originea ainuilor este cea mai bună dovadă că nici una dintre ele nu oferă soluția reală. Ca atare, problema fascinantă a originii “misterioase” a ainuilor, încă nerezolvată, lasă loc liber altor presupuneri în speranța că noile tehnologii de cercetare ar putea să găsească în sfârșit drumul spre adevăr.

Am constatat însă cu interes că s-a vorbit pe această temă despre toate cele patru subspecii ale omului, europoid, australoid, mongoloid și negroid, ceea ce ne duce cu gândul la unitatea omenescului sub mai toate aspectele sale.

Dincolo de multele ezitări privind locul de origine al populației *ainu*, există totuși o certitudine, un adevăr de necontestat, și anume că *ainu* au ocupat insulele arhipelagului nipon de foarte multă vreme, cu numeroși ani înaintea constituirii poporului japonez, provenit, cum se acceptă astăzi, din mixajul unor imigranți veniți din peninsula coreeană și din sudul Chinei, așadar din oameni de origine mongoloidă, cu cei veniți din mările sudului (polineziano-malaezieni). Rezultă că adevărații aborigeni ai teritoriului japonez de azi sunt doar etnicii *ainu*. S-a mai afirmat totuși, ca o precizare în plus că, în realitate, populația preistorică din Japonia (insulele Honshū și Ryū Kyū) a fost doar cea *ainu*, în timp ce, diferită mult de ea, în Hokkaidō și insulele Kurile a existat o populație pre-ainu constituită din oameni nanici, pigmei, cu totul primitivi. Aceștia locuiau în

bordee subterane. Ei au intrat în legendele ainuilor sub denumirea de *koropok-guru*. Antropologic vorbind, aceștia ar fi fost mai apropiați de aleutini, inuiți și kamciadali.

Presupusul *ainu* ai timpurilor trecute au fost văzuți, în principiu, după cum afirmă E.S.Morse în teoria sa, ca niște oameni preistorici ai “epocii de piatră”, ai unei rase de primitivi, sălbatici și barbari. El a descoperit în anul 1877 la Ōmori, localitate din insula principală Honshū, aflată la sud de Tōkyō, multe mormane de cochilii scoicifere. Erau deșeurile alimentare rămase de la aceștia, prezervate de aciditatea solului vulcanic. Cantitatea respectabilă a cochiliilor dovedea sedentaritatea prelungită acolo a comunității respective. Autorul acestei teorii nu îi identifică, de fapt, cu *ainu* de mai târziu deoarece a constatat că decorația ceramicii creată de ei diferă de realizările artizanatului ainuilor. Nici aspectul scheletelor aflate la locul săpăturilor arheologice efectuate la Ōmori, nu arată asemănări. Mai mult, Morse a afirmat că acei primitivi și străvechi oameni preistorici ar fi fost locuitorii unui “sat de canibali”, adică niște antropofagi prin tradiție. Pe lângă obiceiul deplorabil al canibalismului, ei se hrăneau deci și cu produse marine. Savanții japonezi au acceptat și ei că în situl arheologic Ōmori s-a descoperit un loc unde a trăit o populație de “rasă pre-ainu”. Geologul britanic John Milne a schițat, într-un fel de sinteză restrânsă, evoluția populației din aria arheologică Ōmori. Aceasta pornea, așadar, de la oamenii pre-ainu, continua cu *ainu* propriu ziși și sfârșea cu japonezii.

În privința celor aflați în insula nordică Hokkaidō, Morse credea că acolo, în preistorie, ar fi viețuit tot niște *ainu* care trăiau însă într-un stadiu de civilizație foarte puțin dezvoltat. Ei locuiau în peșteri sau în gropi, cel mult în niște bordee, nefiind

Reapabili încă să și construiască adevărate “locuințe”. Cam la fel se prezentau și indigenii din insulele Kurile nordice.

Misionarul Batchelor i-a denumit pe acei pre-ainu *koro-pok-guru* (*koropokgru*), adică așa cum le spuneau oamenii *ainu* înșiși în limba lor, ceea ce însemna “cei care trăiau în grote și gropi (bordee)”. Fiind foarte mici de statură, fragili, lipsiți oarecum de apărare în fața ainuilor, aceștia au dispărut după un timp. Exterminați, pre-ainu au rămas doar în amintirea difuză a ainuilor, în mitologia lor și în unele povestiri.

Biologul japonez Tsuboi Shōgorō, ca bun cunoscător al etnografiei nipone, a inițiat în anul 1894 o anchetă prin care a încercat să demonstreze că așa-ziișii *koropokgru*, dacă aceștia ar fi existat cu adevărat, ar fi populat doar insulele Kurile, nu și restul arhipelagului japonez. El a precizat că *ainu* nu au folosit unelte litice și nu au locuit niciodată în bordee semiîngropate. Tsuboi situează epoca nanicilor *koropokgru* aproximativ în urmă cu 3000 de ani, iar protoistoria, pentru el, a însemnat “epoca fierului” derulată în arhipelag odată cu “sosirea japonezilor”. De altminteri, Tsuboi i-a asimilat pe *koropokgru* mai degrabă eschimoșilor și nu ainuilor care, de fapt, i-au vânat mereu până la dispariția lor. Unii comentatori apreciază că discuția despre *koropokgru*-i a fost una artificială, născocită, fără un suport faptic. De altfel, existența *koropokgru*-ilor, oricum controversată, a dispărut din preocuparea cercetătorilor după moartea, în anul 1913, a lui Tsuboi.

Și pentru Koganei, referindu-se în anul 1890 la “barbarii” menționați în *Kojiki*, învinși de japonezii primului lor împărat, Jimmu Tennō, nu erau legendarii *koropokguru*, ci “ainu” preistorici. Iată ceva din descrierea făcută acestora în *Kojiki*: “... iarna dorm în găuri (bordee), vara în grote (vizuini), îmbrăcați în piei de animale, beau sânge, se suspectează între frați, urcă

pe munți ca animalele sălbatice, uită binefacerile ce li s-au făcut, pedepsesc întotdeauna pe cei care i-au păgubit sau le-au provocat daune. Pândesc momentul coacerii recoltelor și atacă populația pentru a-i prăda bunurile. Se ascund prin ierburi și dispar spre munți când sunt urmăriți. Niciodată nu s-au supus autorității vreunui suveran”. În paranteză fie spus, prin contrast total, pentru budiștii japonezi băutul sângelui și doar murdăritul cu el sunt ceva de o impuritate bestială. Și H.P. von Siebold (1852-1908) a afirmat că *ainu* au fost “oamenii movilelor” dar că acei “barbari *ainu*” au fost îndepărtați de japonezii sosiți în cursul proto-istoriei. Japonezilor nou veniți, doar un război le-a asigurat controlul teritoriului, așa cum se spune și în *Kojiki*.

Se cuvine aici, pentru a încerca o finalizare a unui subiect controversat, să mai adăugăm câteva din opiniile, ipotezele și convingerile dezbătute de-a lungul timpului despre piticii *koropok-kuru* (*koropokgru*). Toate presupunerile au dat bătaie de cap cercetătorilor, începând pur și simplu cu descrierea și continuând cu implicarea lor în posibilele reconstituiri istorice, până la a le nega existența sau a-i accepta doar ca pe niște ființe imaginare, prezente doar în folclor.

Autorii care au pretins că pigmeii *koropokgru* i-au precedat pe *ainu*, îi mai numeau și *tsuchi gumo* (păianjenii pământului).¹

Chiar așa fiind, unii comentatori i-au diferențiat în două categorii. Despre cei autentici *koropok-ke(g)uru* se spunea că locuiesc în colibe acoperite cu stuf, trestie sau paie. Cei denumiți *tsuchi gumo*, se adăposteau în bordeie subterane. Primii ar fi populat insula Ezo, ceilalți insula Sahalin. Indivizii ambelor categorii au fost considerați un fel de strămoși (*oina*) ai ainuilor.

1. Despre *tsuchi gumo* vezi detalii în Octavian Simu, *Tezaurul mitologic japonez*, Ed.Saeculum I.O., 2018, pag.447.

Mai precis, descrierea lor ca “oameni pitici” (*kobito*, în japoneză) se datora poate doar faptului că își aveau locuința în bordeie sau gropi subpământene.

La o analiză generală s-a constatat că a existat o omogenitate rasială a populațiilor nordice, asemănătoare cu a oamenilor preistorici. Cu toții au fost asimilați teoretic ainuilor, probabil din comoditate, și au primit eticheta de “barbari ai trecutului”. Despre nanicii *koropok-kuru* nu se pomenește, totuși, nimic în legendele epice orale ale ainuilor, ceea ce este o dovadă că ei au fost “născociți” la un moment dat din interese obscure. Cu toate acestea, câțiva comentatori au mai spus că piticii *koropok-kuru* ar fi fost primii locuitori ai insulei Ezo, dar că *ainu*, veniți din Honshū, alungați de acolo de japonezi, i-au îndepărtat, la rândul lor, pe aceștia sau chiar i-au exterminat fizic. Mai plauzibil ar părea faptul că, o vreme, între *koropok-guru*, dacă aceștia ar fi existat cu adevărat, și *ainu* au avut loc schimburi comerciale, nanicii fiind, se pare, pricepuți în a a meșteșugi unelte și obiecte litice (epoca pietrei!), precum și în a realiza vasele unei poteri disigur rudimentare.

După autorul Milne, *koropok-guru* au fost totuși prezenți ca indigeni autohtoni doar în Kamciatka, în insulele Kurile și Ezo. Tot Milne a formulat teoria, acceptată și de Frederick Dickens (1838-1915), dar contrazisă de Morse, că *ainu* au reprezentat singura “rasă aborigenă” pre-japoneză din arhipelag și că ei au ocupat nord-estul insulei principale Honshū până în secolul al XIV-lea. Ca argument, era prezentată analogia existentă între decorația cordată a ceramicii găsită în situl arheologic Ōmori, menționat mai sus, cu motivele ei ornamentale asemănătoare artizanatului ainuilor. În mitologia niponă, mai spunea Dickens, aceștia apar sub denumirea de *emishi*, *ebisu*, *kumaso* și *ezo*.

Se pare că “inventarea” nanicilor *koropok-kuru* a avut ca scop să se ascundă trecutul canibalic al ainuilor. Koganei Yoshikiyo nu a negat în totalitate existența *koropok-kuru*-ilor, dar i-a identificat cu *tsuchi gumo* din miturile japonezilor.

Aborigenii din arhipelagul Kurilelor, atunci când au fost întrebați ce știu despre oamenii pitici, troglodiți, denumiți *koropok-guru*, au răspuns că nu au auzit de ei și că nici nu sunt pomeniți în propriile lor mituri, nici măcar aluziv.

Așa cum au fost totuși imaginați, *koropok-guru*-ii, se spunea despre ei că foloseau numai unelte făcute din piatră. Până și vârfurile săgeților erau tot din piatră, spre deosebire de cele ale ainuilor care erau din bambus, adaptate cu grijă la o formă care să poată reține în alcătuirea ei otrava ucigătoare destinată vânatului.

În folclorul nipon și în mitologia lui, dar și în miturile ainuilor, *koropok-guru* apar descriși ca niște spiriduși ce trăiau la adăpostul frunzelor unor plante medicinale din familia asteraceelor (brusture, rubarbă, “floarea ciumei”). Mărimea lor nu întrecea pe a ceea a piciorului unui copil. Acele “spirite vegetale” umblau prin păduri și, la nevoie, îi ghidau pe călătorii rătăciți, înțelegându-se cu aceia prin semne sau prin câteva sunete guturale deoarece nu puteau sau nu știau să articuleze cuvinte.¹

Săpăturile arheologice de dată mai recentă, efectuate în sudul insulei Hokkaidō, au dovedit că acolo a fost prezentă, în urmă cu circa 8-6.000 de ani, în perioada *Jōmon*, o populație ai cărei descendenți tardivi sunt *ainu*. În sprijinul acestei constatări stau unele obiecte aflate la Muzeul Municipal al nordicilor din orașul Hakodate (în Hokkaidō). Cercetătorul Koganei Yoshikiyo (1859-1944) a examinat cu grijă 166 de cranii și 92 de schelete

1. Despre *koropok-kuru* vezi detalii în Octavian Simu, *Tezaurul mitologic japonez*, Ed.Saeculum I.O., pag.479-480.

apartținând perioadei *Jōmon*, obținute după săpăturile arheologice, le-a comparat cu ale ainuilor și a constatat similarități evidente. De notat că perioada *Jōmon* (*Jōmon jidai*, în japoneză) a început în Holocen pe la anul 10.000 î.Hr., la sfârșitul erei glaciare.

După afirmația cuiva că *ainu* ar fi fost singurii oameni ai “epocii de piatră” din arhipelag, mai menționăm o alta, cam la fel de vagă, care pretindea că *ainu*, grupare omenească unică, ce aparținea unei rase asiatice vechi, a rămas deocamdată cu problema originii nerezolvată.

Este adevărat, la un moment dat, s-a considerat că *ainu* a fost singura populație a perioadei *Jōmon* care nu a suferit, la acea vreme, nici un amestec genetic. O afirma Frederick V. Dickins (1838-1915) când susținea că *ainu* sunt “singura rasă aborigenă”, pre-japoneză ce a ocupat nord-estul insulei Honshū, la nord de Edo (Tōkyō de azi), până în secolul al XIV-lea, fără să se supună curții imperiale, situație perfect adevărată.

Un alt autor, Alezandr G. Kozintsev, a emis în anul 1946 ipoteza că *ainu* se aseamănă, ca descendenți ai populațiilor *Jōmon*, cu locuitorii insulelor Ryū Kyū din sud, toți aceștia fiind prezenți și acolo de mai mult timp decât japonezii (*wajin*). Migranții *wajin* aparțineau acelei populații de rasă mongoloidă venită din continentul asiatic (peninsula coreeană). Între oamenii din insulele arhipelagului Ryū Kyū și *ainu* a existat o similitudine genetică exprimată anatomic, vizibilă prin părul abundent și nasul ascuțit. Cu alte cuvinte, și cei din Ryū Kyū provin din populația care a trăit în perioada *Jōmon*.¹

Revenind la săpăturile arheologice efectuate de E. Morse, ajutat de tineri biologi și zoologi japonezi, în scopul elucidării situației populației din preistoria arhipelagului nipon, trebuie

1. Despre cultura *Jōmon*, vezi Octavian Simu, *Civilizația japoneză tradițională* (ediția a treia), Ed. Herald, 2011, pag. 18-22.

să mai spunem că în anul 1872 situl din localitatea Ōmori (*Ōmorikaikyō*) a fost cercetat și de William Gowland (1842-1922). Rezultatele obținute au generat câteva teorii în care argumentele aduse aparțineau analizării științifice a obiectelor găsite la săpături. Zoologul Morse, de pildă, afirmă că forma ovoidală (platicnemică) a tibiei, văzută pe secțiuni, precum și aspectul ei turtit în “formă de sabie”, sunt caracteristice omului primitiv și diferă de forma circulară pe secțiuni a tibiei ainuilor de azi. Platicnemia osului tibia a devenit astfel recunoscută ca un fel de stigmat de primitivitate. Rezultă, cu alte cuvinte, că la Ōmori au trăit din cele mai vechi timpuri oameni ce aparțineau unei “rase pre-ainu”. Ei se hrăneau, cum am menționat și mai sus, din resurse marine, dovadă movilele de cochilii scoicifere sau moluște, dar se manifestau uneori și ca antropofagi. Canibalismul constatat a rezultat din găsirea numeroaselor oseminte omenești rupte, sparte, amestecate printre cochilii, ca reziduuri rezultate după ce acei presupuși aborigeni s-au ospătat. Deosebirea de *ainu* se regăsește și în decorația cordată a ceramicii preistorice a acelor pre-ainu. Așadar, între pre-ainu preistorici și *ainu* de mai târziu, precum și de japonezii mai recentți, nu ar exista nici o legătură de filiație.

E.S. Morse a mai emis și așa-zisa teorie a “dublei substituții” rasiale din insula Honshū. Potrivit acestei teorii populația anterioară ainuilor a fost vânată și exterminată de *ainu*, iar pe aceștia i-au înlocuit mai apoi japonezii. Chiar dacă Morse s-a referit la înlocuirile succesive de populații în întregul arhipelag japonez, geologul britanic John Milne (1850-1913) a susținut că dubla substituție a fost un model aplicabil doar insulelor din nord, Hokkaidō și Kurile, dar nu și celor din sud (Honshū cu situl Ōmori).